

ІДЕНТИФІКАЦІЯ РИЗИКІВ ПРОЕКТІВ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ

В рамках дослідження класифіковано та проаналізовано найбільш розповсюджені ризики, які впливають на ефективність реалізації сільськогосподарських проектів.

Ключові слова: *ризики, виробництво, маркетинг, агропромисловий комплекс.*

Сільське господарство, без сумніву, галузь, що пронизана ризиком і невизначеністю. Фермери у всьому світі залишилися на милість матері-природи та інших факторів, що знаходяться поза їхнім контролем на світовому ринку. Зміна клімату, зростаюча урбанізація, зростання населення світу, торговельні угоди і споживчі смаки знаходяться в постійному русі та їхній вплив на сільськогосподарський сектор постійно змінюється [1]. Отже, будь-який стан стабільності став винятком, а не нормою. Для агропромислових господарств невизначеність може призвести до ускладнення планування і прийняття рішень, що в кінцевому рахунку може спричинити крах ферми і сектора. Виникає необхідність своєчасно ідентифікувати і детально вивчити кожен, ризик характерний для агропромислового сектору.

Керівники сільськогосподарських підприємств постійно стикаються з численними та різноманітними ризиками, які характерні для певної країни, місцевості, клімату. Як кольори у спектрі, діапазон бізнес-ризиків містить багато відтінків і варіацій. Класифікувати джерела ризику можна залежно від цілей дослідження [2].

Виробництво, маркетинг, фінанси, інституції, людина є найбільш поширеними джерелами ризику в проектах сільського господарства.

Виробничі ризики тісно пов'язані з погодними умовами (надмірна / недостатня кількість опадів, екстремальні температури та інші негоди), шкідниками та хворобами як тварин, так і рослин, а також пов'язані технікою та

обладнанням (поломка / неготовність до експлуатації, відсутність запасних частин).

Фінансові ризики включають в себе зростання та спадок вартості капіталу, валютного ризику, а також недостатніми ліквідностями.

Інституційний ризик являє собою ризик, що пов'язаний з непередбачуваними змінами в рамках політики (сільськогосподарської та іншої), які впливають на виробничі та / або маркетингові рішення і, в підсумку, негативно впливають на фінансовий результат проекту. Інституційні ризики включають також ризик укладання контрактів, наприклад, ризик порушення договору[3].

Кадрові або особисті ризики, пов'язані із смертністю, хворобами або травмами трудових ресурсів проекту. Ці ризики є загальними для всіх бізнес-операцій і співробітників.

Маркетингові ризики пов'язані із зміною попиту, із недостатньо детальними маркетинговими дослідженнями в проектах сільського господарства.

Зміна цін знаходяться поза контролем будь-якого фермера. Вартість сільськогосподарської продукції залежить від пропозиції товару, попиту на продукцію та вартості виробництва. Цю групу ризиків можна віднести до ринкових. Пропозиція товару залежить від поєднання виробничих рішень, прийнятих групами фермерів, від погодних умов та інших факторів, що впливають на врожайність. Погодні ризики також мають місце в проектах агропромислового комплексу. Попит на продукт залежить від споживчих переваг, рівня доходів споживачів, міцності загальної економіки, а також постачання і ціни конкуруючих продуктів.

Собівартість виробництва одиниці продукції залежить від кількості понесених витрат і одержаного рівня врожаю. Ця взаємодія робить даний показник дуже змінним. Хоча виробничі витрати мають тенденцію бути менш мінливі, ніж ціни на готову продукцію, а в поєднанні з виходом продукції (врожайністю), зміни собівартості продукції стають серйозним джерелом ризику.

Іноді цінові рухи мають сезонні або циклічні тенденції, які можна передбачити. Проте, пропозиція або попит часто змінюються несподівано і, в свою чергу, впливають на ринкову ціну. Коли фермери садять культури або

виділяють ресурси для тваринництва, вони роблять це не знаючи напевно, які ціни вони отримають за свою продукцію пізніше [4].

Виробничі, маркетингові, фінансові, інституційні, ринкові, погодні та кадрові ризики є неминучою складовою ведення сільськогосподарської діяльності. Як правило, ці ризики взаємопов'язані між собою, тому часто виникає необхідність розглядати їх разом. Але неможливо визначити сумарний вплив вищеперерахованих ризиків без ідентифікації та детального вивчення впливу кожного ризику окремо на реалізацію проектів агропромислового комплексу.

Література

1. Lipari, M., Watson, H. 2015, 'Re-thinking managing risk in agriculture: a comprehensive approach', 20th International Farm Management Congress, Laval University, Québec City, Québec, Canada :140-151.
2. Nam C Nguyen, M Wegener, I Russell, D Cameron, D Coventry, and I Cooper, ' Risk management strategies by Australian farmers: two casestudies', AFBM Journal volume 4 – numbers 1 & 2:23-30.
3. Gheorghe Hurduzeu, Cătălin Huidumac, Raluca Hurduzeu. 2014, 'The most important agriculture risk. The risk culture', Proceedings of the 7th International Management Conference "New Management for the New Economy", 7-8 November 2014, Bucharest, Romania:413-418.
4. Денчик О.Р. Особливості управління ризиками для малих та середніх суб'єктів господарювання в аграрному комплексі//Управління проектами: стан та перспективи: матеріали XII міжнародної науково-практичної конференції. – Миколаїв : НУК, 2016. – 196с., с. 48-50.